

4. Бахрах Д.Н. Административное право : учеб. для вузов / Д.Н. Бахрах. – М. : БЕК, 1996. – 368 с.
5. Освіта // Сайт Державного агентства рибного господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://darg.gov.ua/osvita_0_118_menu_0_1.html.
6. Козлов Ю.М. Советское административное право / Ю.М. Козлов. – М. : Юридическая литература, 1977. – 626 с.
7. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України / В. Шинкарук // Сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/images/education/higher/bolpr/napr_ukr.doc.

УДК 342.9.03

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ В СПРАВАХ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО МАЙНА

LEGAL PERSONALITY OF PARTICIPANTS OF ADMINISTRATIVE PROCESS IN CASES AS TO PUBLIC PROPERTY

Тадєєва О.М.,

*здобувач кафедри адміністративного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У статті розглянуто поняття правосуб'єктності, її види та ознаки. Визначено, що адміністративна процесуальна правосуб'єктність – це передумова виникнення адміністративних процесуальних правовідносин. Також автором визначено, що адміністративна процесуальна правосуб'єктність складається з двох основних категорій: адміністративної процесуальної правоздатності та адміністративної процесуальної дієздатності, якими повинен бути наділений кожен учасник адміністративного процесу. Також автором здійснено аналіз адміністративної процесуальної правосуб'єктності осіб, які є сторонами в адміністративному процесі, та інших осіб, які можуть бути учасниками адміністративного судочинства в справах щодо публічного майна.

Ключові слова: адміністративна процесуальна правосуб'єктність, адміністративна процесуальна правоздатність, адміністративна процесуальна дієздатність.

В статье рассмотрено понятие правосубъектности, ее виды и признаки. Определено, что административная процессуальная правосубъектность – это предпосылка возникновения административных процессуальных правоотношений. Также автором осуществлен анализ административной процессуальной правосубъектности лиц, которые являются сторонами в административном процессе, и других лиц, которые могут быть участниками административного судопроизводства в делах относительно публичного имущества.

Ключевые слова: административная процессуальная правосубъектность, административная процессуальная правоспособность, административная процессуальная дееспособность.

The concept of a legal personality, its kinds and signs are considered in this article. It is determined that an administrative processual legal personality is the pre-condition of rise of administrative processual legal relationships. The author defines that an administrative processual legal personality consists of two basic categories: an administrative processual legal capacity and an administrative processual legal ability, and every participant of the administrative procedure must be provided with them. The author carried out the analysis of an administrative processual legal personality of the persons which are the parties in the administrative procedure, and other persons who can be the participants of the administrative legal proceedings concerning to public property.

Key words: administrative processual legal personality, administrative processual legal capacity, administrative processual legal ability.

Актуальність теми дослідження. Основним та першочерговим завданням правової держави є надання можливості всім громадянам та іншим особам захищати свої порушені права, свободи та інтереси. Кожній особі надано державою право звернутися до суду за захистом своїх порушених прав, свобод та інтересів у сфері публічно-управлінських відносин, тобто виступити учасником адміністративно-процесуальних правовідносин.

Правовий статус особи визначається через таку юридичну категорію, як правосуб'єктність. Правосуб'єктність має загально-правове значення, адже вона використовується практично у всіх галузях права. Багато вчених займалися цим питанням і дуже багато досліджень проводилося у юриспруден-

ції по цій темі. Проте більшість з них було проведено у загальнотеоретичній, а також цивільній та цивільно-процесуальній науках, звідки це поняття і бере свій початок. Проте є напрацювання з цього питання і в адміністративному та адміністративно-процесуальному праві. Цим питанням займалися такі відомі вчені, як В.Б. Авер'янов, С.С. Алексєєв, С.Н. Братусь, Г.Ю. Гулевська, Т.О. Коломєєць, В.К. Колпаков, М.І. Матузов, О.О. Штефан та ін. Суттєвий вклад з даного питання зробила І.І. Діткевич своєю працею «Адміністративна процесуальна правосуб'єктність». Але ніхто із цих вчених не розглядав адміністративну процесуальну правосуб'єктність учасників судового процесу у справах щодо захисту публічного майна фізичних осіб.

Метою роботи є дослідження такої правової категорії, як правосуб'єктність, визначення її видів та ознак, а також аналіз адміністративної процесуальної правосуб'єктності осіб, які беруть участь у справах щодо захисту прав фізичних осіб на публічне майно.

Виклад матеріалу дослідження. В юридичній літературі існує багато різних поглядів щодо правосуб'єктності, її видів та поняття. У першу чергу пропонуємо звернутися до Великого енциклопедичного юридичного словника. Відповідно до нього, поняття правосуб'єктність визначено як здатність фізичних і юридичних осіб у встановленому порядку бути суб'єктами права, тобто носіями суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. Правосуб'єктність фізичних осіб складається з їх правоздатності та дієздатності. В окремих випадках правосуб'єктність включає також і деліктоздатність [1].

Т.О. Коломєць та Г.Ю. Гулевська виділяють два види правосуб'єктності: загальну та спеціальну. Вони вважають, що загальна правосуб'єктність – це наявність у суб'єкта типових прав, обов'язків та можливості їх використання і виконання незалежно від зовнішніх чинників. Обсяг загальної правосуб'єктності однаковий як для фізичних осіб, так і для юридичних осіб.

Спеціальна правосуб'єктність, на їх думку, – це наявність у суб'єкта специфічних прав, обов'язків та можливості їх використання та виконання залежно від зовнішніх чинників. Обсяг спеціальної правосуб'єктності не є однаковим або сталим, він залежить від волі суб'єкта, його виду, характеристик, тощо [2].

На думку О.О. Штефана, правосуб'єктність розподіляється на три види: 1) загальна – здатність особи бути учасником правових відносин взагалі; 2) галузева – здатність особи бути учасником відносин, які регулюються нормами тієї чи іншої галузі права; 3) спеціальна – здатність особи бути учасником певного кола правовідносин у межах даної галузі права [3].

Загальна правосуб'єктність розглядається як передумова виникнення правовідносин між особами взагалі, а галузева – як можливість виникнення цих правовідносин, але вже в конкретній галузі права. Галузева правосуб'єктність є частиною загальної правосуб'єктності, до неї відноситься цивільна, адміністративна, трудова, процесуальна та інші в залежності від галузі права.

На думку В.Б. Авер'янова, поняття адміністративної правосуб'єктності складається з двох елементів: 1) адміністративна правоздатність – здатність мати суб'єктивні права і обов'язки; 2) адміністративна дієздатність – здатність реалізовувати надані права і обов'язки [4].

Дещо інша думка у В.К. Колпакова, який вказує на те, що потенційна здатність мати права і обов'язки у сфері державного управління (адміністративна правоздатність), реалізувати надані права і обов'язки у сфері державного управління (адміністративна дієздатність), наявність суб'єктивних прав і обов'язків у сфері державного управління формує адміністра-

тивно-правовий статус суб'єкта і є складовими адміністративної правосуб'єктності. [5]. Його підтримує також І.І. Діткевич, яка заявляє, що конструкція адміністративної правосуб'єктності складається з правоздатності, дієздатності та суб'єктивних прав та обов'язків [6].

Адміністративна правосуб'єктність складається з правоздатності та дієздатності. Правоздатність – це передбачена законом можливість суб'єкта мати суб'єктивні права і юридичні обов'язки, реальна можливість як діяти, так і мати право на захист з боку держави. Дієздатність – це передбачена в законі можливість суб'єкта своїми діями реалізовувати вже існуючі та отримувати нові суб'єктивні права та юридичні обов'язки [7].

Правоздатність, на думку Т.О. Коломєць та Г.Ю. Гулевської, – це здатність мати суб'єктивні права та обов'язки, передбачені нормами адміністративного права, де суб'єктивними правами є надана і гарантована державою, а також закріплена в адміністративно-правових нормах міра можливого (дозволеного) поведіння в правовідносинах, що забезпечена кореспондуючим зобов'язанням іншого суб'єкта правовідносин. Також вони зазначають, що суб'єктивні юридичні обов'язки і права нерозривно пов'язані, оскільки право одного суб'єкта не може бути реалізоване окремо від виконання зобов'язання іншим суб'єктом.

Крім того, Т.О. Коломєць та Г.Ю. Гулевська визначають основні характеристики адміністративної правоздатності: 1) управлінська сутність діяльності суб'єктів, що виражається у реалізації різних функцій державного (публічного) управління; 2) наявність спеціальних прав та обов'язків суб'єктів адміністративного права, які сприяють формуванню організаційних зв'язків та відносин в системі публічного управління; 3) забезпечення захисту правовідносин, учасниками яких є громадяни; 4) юридичні гарантії розгляду правової суперечки, яка виникла в системі юридичного управління в адміністративному або судовому порядку в межах встановлених процесуальних правил [2].

Ще одним цікавим елементом правосуб'єктності вважається деліктоздатність, хоча щодо неї в юридичній літературі існують різні погляди.

Деліктоздатність – це здатність особи відповідати за вчинені нею дії. Деякі науковці не виділяють її як окремий елемент, а вважають, що вона є складовою дієздатності. Проте існує й інша точка зору, відповідно до якої вважається, що деліктоздатність необхідно виділити як окрему категорію правосуб'єктності. Цікавим поглядом щодо деліктоздатності є робота С.Н. Братуся. Він деліктоздатність визначає як складову дієздатності і трактує її як здатність вчиняти правопорушення. Також зазначає, що у такому випадку у деліквента виникає обов'язок відшкодувати заподіяну шкоду [8]. І.І. Діткевич вважає, що його думка трактується на аналізі самого терміну делікт (від лат. delictum – правопорушення). Проте вона зазначає, що в даному випадку краще використовувати іншу категорію, яка буде доречнішою і називається

вона респондодатність (від лат. *respondeo* – відповідати). Хоча і визнає, що застосування в комплексі названих термінів дозволяє у всій сукупності охарактеризувати юридичні можливості особи: від можливості вчиняти правопорушення до можливості нести юридичну відповідальність [6].

Враховуючи тенденцію розвитку адміністративних відносин, доцільно визначити такий елемент адміністративної дієздатності, як угодоздатність (правочиноздатність), який до цього часу був характерний лише для цивільних правовідносин [2]. Проте на даний час можна з впевненістю сказати, що такий елемент можна виділити і в адміністративному праві, де він визначався як можливість укладати адміністративні договори.

Для того щоб фізична особа мала можливість захищати свої порушені права, свободи та інтереси в судовому порядку, вона в першу чергу повинна бути наділена адміністративною процесуальною правосуб'єктністю. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність є галузевою правосуб'єктністю, яка, у свою чергу, є частиною загальної. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність також поділяється на адміністративну процесуальну правоздатність та адміністративну процесуальну дієздатність.

Для визначення адміністративної процесуальної правосуб'єктності звернемося до чинного законодавства України. У Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України), а саме у ч. 1 статті 48 передбачена адміністративна процесуальна правосуб'єктність. Вона визначається як здатність мати процесуальні права та обов'язки в адміністративному судочинстві (адміністративна процесуальна правоздатність), яка визнається за громадянами України, іноземцями, особами без громадянства, органами державної влади, іншими державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями (юридичними особами).

Здатність особисто здійснювати свої адміністративні процесуальні права та обов'язки, у тому числі доручати ведення справи представникові (адміністративна процесуальна дієздатність), належить фізичним особам, які досягли повноліття і не визнані судом недієздатними, а також фізичним особам до досягнення цього віку у спорах з приводу публічно-правових відносин, у яких вони відповідно до законодавства можуть самостійно брати участь (ч. 2 ст. 48 КАС України).

Здатність особисто здійснювати свої адміністративні процесуальні права та обов'язки, у тому числі доручати введення справи представникові (адміністративна процесуальна дієздатність), належить органам державної влади, іншим державним органам, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування, їхнім посадовим і службовим особам, підприємствам, установам, організаціям (юридичним особам) (ч. 3 ст. 48 КАС України) [9].

Аналізуючи ст. 48 КАС України, можна зробити висновок про те, що законодавець визначив ад-

міністративну процесуальну правосуб'єктність як сукупність її основних категорій – адміністративну процесуальну правоздатність та адміністративно процесуальну дієздатність. А також відповідно до даної статті він визначив вичерпний перелік учасників процесуальних правовідносин, які мають право брати участь у адміністративному процесі. До таких учасників процесу можна віднести: 1) фізичних осіб (громадяни України, іноземці, особи без громадянства); 2) органи державної влади, інші державні органи, органи влади Автономної республіки Крим, їх посадові та службові особи; 3) юридичні особи (підприємства, установи, організації).

За загальним правилом, правоздатність фізична особа набуває з моменту народження, та втрачає її у момент смерті, а у юридичної особи вона виникає з моменту її створення та припиняється її ліквідацією.

Адміністративною процесуальною правоздатністю, відповідно до чинного законодавства України, а саме КАС України, наділені: 1) фізичні особи; 2) органи державної влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, їх посадові та службові особи; 3) юридичні особи. Проте адміністративною процесуальною дієздатністю наділені: 1) фізичні особи, які досягли повноліття і не визнані судом недієздатними, а також фізичні особи до досягнення цього віку у спорах з приводу публічно-правових відносин, у яких вони відповідно до законодавства можуть самостійно брати участь; 2) органи державної влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, їх посадові та службові особи; 3) юридичні особи.

Конституція України чітко закріплює норму, відповідно до якої кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб. (ст. 55 Конституції України). Та, відповідно до ст. 6 КАС України, кожна особа має право звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси. Проте, не дивлячись на закріплені в законодавстві норми, де фізична особа має право звернутися до суду, ніде немає норми про те, що до адміністративного суду має право звернутися фізична особа, яка має статус біженця. Над розробкою даного питання працював П.В. Вовк [10] та підтримує його думку І.І. Діткевич [6]. Відповідно до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», біженцем визнається особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання,

не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань. Також у ст. 15 даного закону зазначається, що біженці мають право на оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. [11]. Тому П.В. Вовк та І.І. Діткевич пропонують до ст. 48 та 50 Кодексу адміністративного судочинства України внести відповідні зміни та доповнення. Ми повністю підтримуємо їхні думки, тому що фізична особа, яка має статус біженця, так само разом з іншими фізичними особами, чи то громадянами України, чи іноземцями, чи особами без громадянства має право користуватися та користуватися публічним майном. Її права, свободи та інтереси також можуть бути порушені, тому вона повинна мати законодавчо закріплене право звернутися до суду для захисту своїх порушених прав, свобод та інтересів. Адміністративне процесуальне законодавство не повинно допускати обмежень тим чи іншим способом адміністративної процесуальної правосуб'єктності фізичних осіб.

Особи, які беруть участь у судовому засіданні, де вирішується адміністративна справа з питань щодо публічного майна, повинні в обов'язковому порядку бути наділені адміністративною процесуальною правосуб'єктністю. Особа, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, не може брати участь у вирішенні адміністративної справи самостійно, проте вона бере участь у процесі через представника. Така норма закріплена ч. 4 ст. 56 КАС України, в якій зазначається, що права, свободи та інтереси малолітніх та неповнолітніх осіб, які не досягли віку, з якого настає адміністративна процесуальна дієздатність, а також недієздатних фізичних осіб захищають у суді їхні законні представники – батьки, усиновлювачі, опікуни, піклувальники чи інші особи визначені законом. До осіб, чий права, свободи та інтереси можуть представляти законні представники, відносяться: неповнолітні особи, які досягли віку, з якого настає адміністративна процесуальна дієздатність, непрацездатні фізичні особи та фізичні особи, цивільна дієздатність яких обмежена (ч. 5 ст. 56 КАС України). Всі ці особи можуть мати представника за законом. Крім того, будь-яка фізична особа, яка звертається до суду, має право на договірне представництво, тобто вона передає право представляти її у судовому засіданні іншій особі, підтверджується це довіреністю.

Представник особи як учасник судового процесу також повинен бути наділений адміністративною процесуальною правосуб'єктністю. У

договірному представництві адміністративна процесуальна правосуб'єктність представника не повинна перевищувати адміністративної процесуальної правосуб'єктності тієї особи, яку він представляє, а також представник наділений тими адміністративними процесуальними правами та обов'язками, якими, відповідно до законодавства, була б наділена особа при самостійній участі у адміністративній справі, або тими, які йому надані особою, яку він представляє, у довіреності. Дещо інший обсяг адміністративної процесуальної правосуб'єктності має законний представник. Він повинен мати повну адміністративну процесуальну правосуб'єктність, проте він наділений тими адміністративними процесуальними правами та обов'язками, що й особа, яку він представляє, при її самостійній участі у справі.

Своєрідний обсяг адміністративної процесуальної правосуб'єктності мають й інші особи, які є учасниками судового процесу. Сюди необхідно віднести осіб, які, будучи учасниками адміністративного процесу, повинні бути наділені спеціальними знаннями. Наприклад, відповідно до ст. 68 КАС України, перекладач повинен вільно володіти мовою, якою здійснюється судочинство, та іншою мовою, знання якої необхідне для усного або письмового перекладу з однієї мови на іншу, а також особа, яка володіє технікою спілкування з глухими, німими та глухоніми. Також необхідними спеціальними знаннями повинні бути наділені і інші учасники адміністративного процесу, наприклад спеціаліст. Відповідно до ст. 67 КАС України, спеціалістом є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних засобів і може надавати консультації під час вчинення певних дій з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок, та експерт. Відповідно до ст. 66 КАС України, експертом є особа, яка має необхідні знання та якій доручається дати висновок з питань, що виникають під час розгляду справи і стосуються спеціальних знань цієї особи, шляхом дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини у справі.

Адміністративна процесуальна правосуб'єктність є передумовою виникнення процесуальних правовідносин та розкриває правовий статус суб'єктів процесуальної діяльності. Кожен учасник адміністративного процесу повинен бути наділений адміністративною процесуальною правосуб'єктністю, яка є сукупністю адміністративної процесуальної правоздатності, адміністративної процесуальної дієздатності та адміністративних процесуальних прав та обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / [за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка]. – К. : Юридична думка, 2007. – 992 с.
2. Адміністративне право України : навчальний посібник / За заг. ред. Т.О. Коломоець, Г.Ю. Гулевської. – К. : Істина, 2007. – 216 с.
3. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / О.О. Штефан. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 360 с.
4. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник у двох томах. – Т. 2. – Загальна частина / [ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін.]. – К. : Юридична думка, 2007. – 592 с.
5. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.
6. Діткевич І.І. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність : дис. канд. ... юрид. наук : 12.00.07 / Київський міжнародний університет / І.І. Діткевич. – 2011. – 230 с.

7. Сиротяк М.Р. Захист прав потерпілого в провадженні в справах про адміністративні правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Одеський національний ун-т ім. І.І. Мечникова / М.Р. Сиротяк. – О., 2006. – 203 с.
8. Братусь С.Н. Субъекты гражданского права. – М. : Государственное издательство юридической литературы, 1950. – 368 с.
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.
10. Вовк П.В. Захист прав, свобод та інтересів громадян в адміністративних судах першої інстанції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Вовк Павло Вячеславович. – Одеса, 2009. – 204 с.
11. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08 липня 2011 року № 3671-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 16. – Ст. 146.

УДК 347.73; 351.863

АКТУАЛЬНИЙ СТАН АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

ACTUAL STATE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT NATIONAL ECONOMIC SECURITY

Чубенко А.Г.,

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри економіко-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ*

У статті проаналізовано поняття економічної безпеки як правової, економічної та соціологічної категорії. Досліджено теоретичні та юридичні підходи до забезпечення економічної безпеки в Україні. Приділено увагу розробці пропозицій до законодавства з метою оптимізації механізму забезпечення економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, загрози економічній безпеці, правове забезпечення економічної безпеки, безпека.

В статье проанализировано понятие экономической безопасности как правовой, экономической и социологической категории. Исследованы теоретические и юридические подходы к обеспечению экономической безопасности в Украине. Уделено внимание разработке предложений в законодательство с целью оптимизации механизма обеспечения экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальная безопасность, угрозы экономической безопасности, правовое обеспечение экономической безопасности, безопасность.

This paper examines the concept of economic security as a legal, economic and sociological categories. The theoretical and legal approaches to economic security in Ukraine. Attention is paid to the development of proposals for legislation in order to optimize the mechanism to ensure economic security.

Key words: economic security, national security, threats to economic security, legal support economic security, safety.

Актуальність теми. У сучасних умовах забезпечення економічної безпеки в Україні виступає визначальним фактором реалізація системи національних економічних інтересів, спроможності держави захищати національні економічні інтереси від зовнішніх та внутрішніх загроз, здатності національної економіки зберігати і поновлювати процес суспільного відтворення. Безпосередній зв'язок існує між рівнем економічної безпеки та рівнем громадської безпеки, обороноздатності, а в кінцевому рахунку і життєздатності будь-якої сучасної держави.

Зокрема, агресія щодо України призвела до потреби термінового перегляду стратегічних засад, на яких базувалася система не лише вітчизняної, а й європейської безпеки до цього часу. З огляду на це, Україні необхідно запропонувати адекватні ситуації термінові заходи з енергетичної, економічної та інформаційної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека держави є інтегральною характеристикою стану економічної системи, яка включає характеристики

стану низки підсистем – взаємопов'язаних структурних складових: макроекономічну, інвестиційну, інноваційну, фінансову, соціальну, зовнішньоторговельну, енергетичну, продовольчу, демографічну безпеку. У свою чергу, економічна безпека є складовою системою більш високого рівня – національної безпеки [1].

Складна соціально-політична та військова ситуація в Україні супроводжується зростанням численних загроз економічній безпеці. Загрози ці визначені у статті 7 Закону України «Про основи національної безпеки України»: істотне скорочення внутрішнього валового продукту, зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу; ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; критичний стан основних виробничих фондів; недостатні темпи відтворюваль-